

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/188158,TEKST-AUDIO-80-lat-temu-Niemcy-spacyfikowali-Michniow.html>

26.02.2026, 19:04

[TEKST + AUDIO] 80 lat temu Niemcy spacyfikowali Michniów

12 i 13 lipca 1943 r. niemieckie oddziały policyjne wymordowały mieszkańców świętokrzyskiej wsi Michniów. W ciągu dwóch dni zginęło przeszło dwieście osób, w tym ponad sto kobiet i dzieci.

12.07.2023

Nieopodal Michniowa, w Puszczy Świętokrzyskiej, w 1943 r. aktywne było zgrupowanie partyzanckie AK legendarnego Jana Piwnika „Ponurego”. Donosy konfidentów niemieckich mówiły, że wieś współpracuje z partyzantami.

Nad ranem 12 lipca 1943 r. niemieckie siły policyjne otoczyły Michniów podwójnym pierścieniem. Kilkudziesięciu miejscowych mężczyzn zostało zapędzonych do zabudowań gospodarczych. Niemcy zaryglowali drzwi i okna, a budynki podpalili. Tych, którzy usiłowali się wydostać z płomieni, dosięgały kule. „Nie jestem w stanie opowiedzieć, jak straszliwie rozdzierające sceny rozegrały się na miejscu zbrodni, gdyż wśród spalonych szczątków rozpoznałem zwłoki dwóch swoich dorosłych synów” – zeznał po wojnie Piotr Wikło. Tego dnia zginęło około stu osób – głównie mężczyzn w młodym i średnim wieku, ale też kilkoro dzieci i kobiet.

W nocy z 12 na 13 lipca partyzanci „Ponurego” przeprowadzili w okolicy akcję odwetową – atak na niemiecki pociąg.

Nazajutrz w Michniowie ponownie pojawili się Niemcy. Tym razem mordowali wszystkich, bez względu na płeć i wiek – także starców, kobiety i dzieci. Dobytek ofiar zrabowali, a wieś doszczętnie spalili. Świadek Stanisław Materek zapamiętał „okropny płacz, który podnosili ci mieszkańcy, co zdołali się uratować przez wcześniejszą ucieczkę do lasu”.

Łączny bilans krwawej pacyfikacji to co najmniej 204 osoby zamordowane na miejscu i siedem dalszych, które zostały wówczas aresztowane i straciły później życie w obozach koncentracyjnych. Kilkanaście kobiet Niemcy wywieźli na roboty przymusowe do Rzeszy.

Powojenna sprawiedliwość dosięgła tylko niektórych sprawców zbrodni. Na kary śmierci zostali skazani m.in. dowódca SS i policji w dystrykcie radomskim Herbert Böttcher oraz Otto Büsing z niemieckiej policji bezpieczeństwa w Kielcach.

Zagłada Michniowa stała się symbolem męczeństwa wsi polskiej. By upamiętnić bohaterstwo i ofiarę ludności wiejskiej w czasie II wojny światowej, ustawą z 29 września 2017 r. parlamentarzyści ustanowili 12 lipca Dniem Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej.

Los co najmniej 817 wsi polskich spacyfikowanych w latach 1939–1945 dokumentuje dziś nowoczesne Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie – Oddział Muzeum Wsi Kieleckiej.

● [Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej – nowe święto państwowe obchodzone 12 lipca](#)

Martyrologia wsi polskiej od lat jest przedmiotem badań prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej. Zagadnienie to wchodzi w zakres Centralnego Projektu Badawczego IPN „II wojna światowa i okupacje ziem polskich 1939-1944/45”.

- Wydawnictwo IPN: „[I nie widziałem ich więcej wśród żywych...](#)”. Pacyfikacja Michniowa 12 i 13 lipca 1943 r. w dokumentach i relacjach ze wstępem i w opracowaniu dr. Tomasza Domańskiego.
- [Tomasz Domański, Sprawa niemieckiej pacyfikacji Michniowa przed wymiarem sprawiedliwości](#)
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

I NIE WIDZIAŁEM ICH
WIĘCEJ WŚRÓD
ŻYWYCH...

IPN Kielce

Pliki do pobrania

[dr Filip Gańczak o pacyfikacji wsi Michniów \(mp3, 4.6 MB\)](#)

[dr Filip Gańczak o pacyfikacji wsi Michniów \(wav, 36.83 MB\)](#)
